מה לעשות למען האהבה?

מיכל ב. רון עוקבת אחר אוצר ארכיב של האנה ברוקמולר. היא מתחילה עם מרכז השאלות העולמי של ג'יימס לי ביירס, ועם השאלה ששאל שם מרסל ברותרס על אהבה. זו שאלה שקוראת ממרחק הזמן, ויוצרת שאלון שמבקש מענה: מה לעשות למען האהבה?

מאמר מאת מיכל ב. רון דצמבר 31, 2022

1

... במצב זה של עולם מוזר זה: מה לעשות כדי לעשות אהבה?
מרסל ברותרס, ב*מרכז השאלות העולמי* של ג'יימס לי ביירס, 1969

1969

צופי.ות הטלוויזיה בבלגיה רואים.ות קבוצת א.נשים שיושבת במעגל על הרצפה, מאוחדת תחת מלבוש משי, אבל חבריה מרוחקים זה מזו באופן משונה. אדם זר, דובר אנגלית, בכובע גדל מידות, חוצן מארצות הברית – יושב במרכז המעגל, מאוגף בשתי יפהפיות מכל צד. הוא פונה אל א.נשים מכול העולם ושואל: "מהי השאלה החשובה ביותר לך אישית?" התשובות (או, יותר נכון, השאלות) אמורות להישמע בחדר ובטלוויזיה. זוהי התפאורה ל*מרכז השאלות העולמי* של ג'יימס לי ביירס (Byars, 1932-1997), יצירה שבה הוא מלקט את "השאלות החשובות ביותר" מאמנים, אנשי רוח ומדענים שנמנו "בין המוחות המבריקים" של זמנם. הפרויקט של ביירס תוכנן כמיצג שהתרחש בגלריה Space White Wide באנטוורפן, והועבר בשידור חי בטלוויזיה הבלגית. "אם היו אוספים את השאלות הבוערות מרחבי העולם, האם הייתה לנו אז תמונה של הבעיות העכשוויות של תושבי כדור הארץ?" כך תהה ביירס במכתב לתומך שלו, האספן הבלגי איזי פישמן (Fiszman).2

האמן הבלגי מרסל ברותרס (Broodthaers, 1924-1976), הנוכח בחדר, מוסיף שאלה מהמעגל: "יש לי בעיה: האמת, אנו חיים בעולם של מנגנונים, עולם של מלחמות, עולם של טכנולוגיה – התנאי המיוחד הזה בשביל לחיות, והשאלה הפרטיקולרית שלי במצב זה של עולם מוזר זה היא: מה לעשות כדי לעשות אהבה?" [כך במקור]

2020

51 שנה לאחר מכן, אנו צופות במרשתת בקטע הוידאו הארכיוני ומקשיבות היטב. המיצג של ביירס מוכר באופן מוזר, ועכשווי ברמה מפחידה. הוא מהדהד את התנאים התקשורתיים-טכנולוגיים של זמננו, ובמיוחד את עידן המגיפה: המשתתפים שומרים על ריחוק, עם פיצוי חשמלי על היעדר פיזי, כאשר שיחות הטלפון מלאות במשובים ובתקלות טכניות. מה אפשר ללמוד מהשאלות שנשאלו ב-1969 לגבי "הבעיות העכשוויות של אנשי כדור הארץ"?

השאלה של ברותרס באה בעיתוי מדויק באופן משונה, כמעט קרובה מדי מכדי להגיע מהעבר. היא מציבה בעיה דחופה: "מה לעשות כדי לעשות אהבה?" ב-1969, ב-2020?

2022: היום, קורא.ת יקר.ה, אני שולחת לך את שאלתי: מה את.ה עושה למען האהבה?

3>

שאלה אודות האהבה, שהוצגה ב-1969, חוזרת כהפתעה, רודפת. ב-2015, שאלה שעלתה בנוגע לאמהות, שגם אליה עוד נשוב, הדהדה את מוזרותה. בשלב זה נפרדנו כבר מהשאלות האלו, כמו גם מהאנשים ששאלו אותן. היום הן נלחשות על ידי רוחות רפאים ידידותיות.

שאלה בנוגע לאהבה צפה אל פני השטח בדקה ה-30:37 של מיצג בן שעה מ-1969, ששודר בשידור טלוויזיה חי. עכשיו זה כבר לא שידור חי - זוהי הקלטה שנשמרה בארכיון, שהפכה ל"שריד טלוויזיוני" שהתגלה למזלנו במקרה, ואז עבר דיגיטציה.3 עד שמחזיקי זכויות היוצרים יחליטו אחרת, אנחנו יכולים לצפות במסמך הווידאו בשחור-לבן מאחר שגלריה מייקל וורנר (Gallery Werner Michael) העלתה אותו לווימאו, ברשת.4 השאלה שהקטע כולל היא אוצר ארכיוני, שמור לצופים סקרנים. הסקרנות של האנה ברוקמולר (Bruckmüller) מובילה אותה לאוצרות כאלה. האם אוכל לקצור את גילוייך, אחותי הקטנה ברוח – למען האהבה? ברוקמולר שמה לב לפרטים. היא מגיעה בעקבות רמזים לשאלות שאחרים בכלל לא חושבים לשאול, ואז שואלת עוד.5 היא שמה לב שברותרס השתתף ב*מרכז השאלות העולמי*של ביירס. ברותרס הציג שאלה על אהבה.

-פישמן, רוח הרפאים הצעירה יותר, היה אדם מבוגר כאשר הוא שאל, באופן בלתי הולם ומקומם, את קרולין כריסטוף בקרגיב (Bakargiev-Christof) ואת גריזלדה פולוק (Pollock), שתי נשות מקצוע פמיניסטיות בכירות, על עמדתן בנוגע לאמהות. שאלה זו, שנעלה את חלק השאלות והתשובות של ההרצאה שלהן בקאסל (Kassel), בארוע שהוקדש לחמש הדוקומנטות האחרונות (באותו זמן, 2015), לא התקבלה באהדה. פישמן שאל אותי את אותה שאלה כשנפגשנו לראשונה בבריסל. אז עדיין לא הייתי אם. עמלתי על עבודת הדוקטורט שלי על ברותרס. בהזדמנות מאוחרת יותר בקאסל הוא שאל אותי שנית, "מדוע שלא תחקרי את ג'יימס לי ביירס?" בויס (Beuys), ברותרס וביירס היו שלושת ה'ביתים' הגדולים שלו. 'ביתים' אחרים מזמזמים במוחי. הב' שלך מרעידה את הטלפון שלי כשאנחנו מדברות, האנה יקירתי.

3>

"יש לי בעיה:
האמת, אנו חיים בעולם של מנגנונים, עולם של מלחמות, עולם של טכנולוגיה,
התנאי המיוחד הזה בשביל לחיות,
והשאלה הפרקטיקולרית שלי במצב זה של עולם מוזר זה היא:
מה לעשות כדי לעשות אהבה?"

זו השאלה שברותרס הציג באנגלית רעועה ובמבטא צרפתי כבד ל*מרכז השאלות העולמי*של ביירס. מי? מה? השביל שלי מתחיל עם ברותרס: הוא, שבדרך כלל מקושר בידי מפרשיו לאמנות פופ בלגית, לאמנות קונספטואלית ובעיקר לביקורת מוסדית, מפתיע כאן את עוקביו בשאלה ישירה שפונה לרגש. בו בזמן שהשתתף במיצג של ביירס, הוא ניהל את המוזיאון הפיקטיבי שלו, "*המוזיאון לאמנות מודרנית, מחלקת הנשרים*) "*Aigles Musee d'Art Moderne, Département des* , 1968-1972) כבר יותר משנה. ברותרס היה המנהל של המוסד, שמינה את עצמו. הוא חנך את המוזיאון ב-27 בספטמבר, 1968, בחלל ביתו בבריסל, שם חי עם בת זוגו מריה גיליסן (Gilissen) ועם בתו הצעירה ביותר, מארי-פוק כש ,1969 ,בנובמבר 28-ב ,זאת ובכל .(Marie-Puck)*מרכז השאלות העולמי*נפתח בגלריה Space White Wide באנטוורפן, הוא לא התחכם בשאלה על אמנות, וגם לא מתח ביקורת מתגרה על המוזיאון. הוא הפציר באינטימיות: "מה לעשות כדי לעשות אהבה?"

3>

אנו נעים בין ה'ביתים' של פישמן מברותרס אל ביירס: אמן מסתורי שמוקיריו קושרים אותו לכוכבים ולקסם. ביירס ייסד את*מרכז השאלות העולמי* בעת שהות אמן במכון הדסון (Hudson) בניו יורק בשנת 1969. במסגרת מאמציו לקבלת התואר "fic-PhD" - דוקטורט פיקטיבי – ביירס ליקט שאלות. התברר שזוהי משימה לא קלה. בהצגה ש*מרכז השאלות העולמי*בקולג' לאמנות ועיצוב בנובה סקוטיה (Design and Art of College Scotia Nova) ב-21 באפריל, 1970, ביירס חשף כיצד הוא "ביקש טלפון בין-לאומי וכרך של מדריך ה'מי הוא מי' וחדר קטן, משם טילפן ליותר מ-2500 אנשים ברחבי העולם",6 עם "בקשה להמלצה קצרה ככל האפשר": "אני ג'יימס ביירס ממכון הדסון, ואני מנהל את מרכז השאלות העולמי, ואני תוהה אם תהיה.י מעוניינ.ת לנסות להציע את ההיפותזות בתחום הידע שלך לגבי התפתחות הידע שלך בנוגע לכך, בשפה אינטלקטואלית כללית?"7 הוא ניסה לפנות גם אל מדענים מובילים וגם אל עוברים ושבים ברחוב. הוא פירסם מודעה במגזין ("התגובה הייתה נהדרת. בתוך מספר חודשים קיבלתי יותר מ-10,000 שאלות")8 וחילק שאלונים באוניברסיטאות ("מעניין שקיבלתי רק תשובה אחת מאוניברסיטת קולומביה. שאלון אחד").9 הוא רצה לעשות סקר אבל זה היה יקר מדי ("אפשר למצוא את השאלה העולמית בשבוע, לא משנה כמה זה נישתי, עבור 25,000$").10

במקרים רבים התגובה לא הייתה מסָפקת. היו שענו: "'יש לי שאלות אבל איני מעביר אותן לאחרים [...]', 'יש לי שאלות אבל הן לא מיועדות לאוזניים שאינן בסוד העניין'. 'מי אתה, כאמן או מה שתהיה, שאתה מרשה לעצמך לשאול אותי אילו שאלות אני שואל את עצמי'"? ובכל זאת, לצד היוהרה יש גם מבוכה: "באופן כללי זה היה 'אין לי שאלות וזה מביך'. או, 'למה אתה מתכוון בשאלה'?"11 השאלות שביירס שמח לקבל היו, לדוגמה: "האם אתה יכול להעריך את מכלול הטכנולוגיה באופן אפריורי"?12 (מיוג'ין וויגנר, פיזיקה תיאורטית), "האם יהירות היא אינפורמציה שאפשר לחזור עליה"? (צץ בשיחה עם הרמן קאהן, מנהל מכון הדסון),13 וגם, "מה אתה רוצה, שאלה לא לשונית"? (מפדואה, 'ילד חידונים'

שהמציא את המערכות הבסיסיות של זירוקס.)14

ביירס השמיע הקלטות של מספר שאלות נבחרות בבית הספר לאמנות ועיצוב בנובה סקוטיה, שהוקראו בקול לוחש על ידי ויוה (Viva), אחת מכוכבותיו של אנדי וורהול (Warhol), לבקשתו של ביירס:

"אני מרכז השאלות שמינה את עצמו?"
"?הלאה ,E=MC2"
"יש לי את השאלה המושלמת?" [כך במקור]
"תגיד את זה, זה שלך?"
"אילו שאלות נעלמו?"15

3>

השאלון שביירס הזכיר בהרצאתו בנובה סקוטיה נפתח באופן ישיר:

"אני מלקט שאלות. בבקשה הוסף.י את שאלתך ושלח.י אלי: ביירס (Res in .Art .Temp.), מכן הדסון, קרוטון, ניו יורק 10520."16

ואז הוא מציג רשימה מ-1 עד 100, למילוי בשאלות. והנה השאלות שלנו:

"אילו שאלות נעלמו?"
"מה לעשות כדי לעשות אהבה?"

ובהזדמנות זו, נוסיף את שאלתו של פישמן:

"מה בדבר האמהות?"

[...]

100.

3>

ועכשיו בואו ונצפה ב*מרכז השאלות העולמי*, המיצג המשודר. בהקדמה למיצג נשמע קול עדין של אישה עם מבטא צרפתי, הקורא סדרת שאלות. סביר שאנחנו שומעים את מוניק פרנסואה (Francois), שביירס מודה לה על "קולה הנעים ביותר" בסוף המיצג.

שבטו אותי, שבטו אותי, ש-ב-ט-ו-א-ו-ת-י? (ME CLONE ,ME CLONE ,E-M E-N-O-L-C)17
האם יש לך חיבה לשאלות?
האם אפלטון שכח שאלות?
מתי זה מת?
דמיינ.י הסתברות של שאלה?
מהי מהירות הרעיון?
אילו שאלות נעלמו?
האם כל הדיבור הוא בסימן שאלה?
שאל שאלה של 1969?
האם שאלות צורכות יותר אנרגיה ממשפטים אחרים?
אני מבקש.ת להסביר הכול?
האם שאלה יחידה היא סינתזה של כולך?
אילו שאלות את.ה שואל.ת את עצמך?
דמיין.י שאת.ה רכושנ.ית לגבי שאלה?

האם השאלה היא אמנות גדולת ממדים?
האם אבין את התחביר בשאלה שלה?
האם כל השאלות נובעות ממידע?
התבוננו בשאלות ציבוריות ברחוב?
שאלה מרוממת ומפתיעה?
תחשוב את עצמך משם – אולי השאלות לא קיימות?
שכח מ'הלו'. איך להתאהב בשיחת טלפון?
להציג את ההזדמנות לתשובה אפשרית בתערוכה.

3>

הצפייה בווידאו ברשת בזמן סגר הקורונה של 2020 הפכה את תוכנו לעכשווי באופן מוזר.

שאל שאלה של 1969?

האם הגיע הזמן לשאול שאלה של 2020? היינו חייבות להחזיר שאלה. ברותרס: "[...] בעולם של מנגנונים, של מלחמות, של טכנולוגיה", ואפשר להוסיף: עולם של מגיפה, "התנאי המיוחד הזה בשביל לחיות" – "מה לעשות כדי לעשות אהבה"?

שבטו אותי, שבטו אותי, ש-ב-ט-ו-א-ו-ת-י? (E-M E-N-O-L-C ,ME CLONE ,ME CLONE)

זו הייתה שאלה שהעלה ד"ר רוזנקרץ (Rosencratz), "שהבעייה שלו ביום-יום הייתה לפענח איך לשבט אנשים", ביירס הסביר בנובה סקוטיה.18 "שיבוט עבור אנשים. אינני יודע כמה אתם.ן יודעים.ות על זה, אבל שיבוט משמעותו -לדוגמה, ברבייה מינית, כבעייה של המכון הלאומי לבריאות - לצבוט את כף ידך ולקבל כמה שאת.ה רוצה מעצמך".

עם הסגר הגיע רגע שבו אסור היה להיפגש עם אנשים אחרים, שבו גופים נשמרו מרוחקים זה מזה. ברי המזל שכבר היו, או שעדיין היו, מאוהבים.ות, נותרו יחד. אחרים.ות היו סגורים.ות יחד באומללות. והיו כאלה, במערכות יחסים מרחוק, שכמהו מאחורי גבולות סגורים. ורבים.ות חשו בודדים.ות מאוד, מנועים.ות ממגע פיזי. האם "ME CLONE" היה פתרון לבעיית ההתרבות בעתיד? עוד פתרון, בנוסף ל"רביה נעזרת", שנעצרה לגמרי, ול"רביה נעזרת פוליטית". במסגרת מערכת יחסים הטרוסקסואלית, כפי שהצהיר פול ב' פרסיאדו (Preciado), "כל הרביה האנושית היא נעזרת פוליטית"19 – שתוצאותיה הן גל תינוקות הקורונה? השיבוט עלה כפתרון בלתי מתקבל על הדעת אפשרי אצל דונה הארוואי (Harraway) והכלבה טהורת הגזע, האהובה והמעוקרת שלה.20

איך להתאהב בשיחת טלפון?

זה הפך לחיוני בזמן המגיפה העולמית. במיצג, ביירס מדגיש את השימוש ב"חברות הטלפון, הרדיו והטלוויזיה" כדי "שתהליך התודעה (הקולקטיבית) דרך סימולציה חשמלית"... "ייתר את הדיבור". לנו היה אינטרנט, רשתות חברתיות וועידות וידאו מקוונות כדי לייתר את הגופים, שאוכסנו בקירות, כנגד השלוחות הלחות של נשימותיהם המדבקות, עמוסות הסיכון.

דקות ארוכות במופע רדופות הדהוד, השהיה ודוברים שהמשיכו והאריכו מעבר לזמן המיקרופון שלהם, ושאר בעיות טכניות שנגרמו עקב "הסימולציה החשמלית", שריחפה גם מעל הפגישות הבין-לאומיות הווירטואליות שלנו. שיחה רדפה שיחה, וביירס התמודד באיפוק ובסבלנות עם בעיות קליטה ועם הקשיים של חלק מהאנשים, שעבורם זה היה מאתגר לשאול שאלות ולא לשאת הצהרות והכרזות. כששאלתו של ברותרס עלתה, היא בוטאה כמו שורות של שיר:

יש לי בעיה.
האמת, אנו חיים בעולם של מנגנונים, עולם של מלחמות, עולם של טכנולוגיה
התנאי המיוחד הזה בשביל לחיות
והשאלה הפרטיקולרית שלי במצב זה של עולם מוזר זה היא
מה לעשות כדי לעשות אהבה?

השאלה הבאה, בטלפון, נוגעת להשפעה של מהפכת התקשורת על האנושות (ארתור סי. קלארק) – וביירס עונה: "באמת אנו נמצאים.ות בהתנסות מיוחדת הערב, הלא כן?" וזה נכון, גם חמישים שנה מאוחר יותר. תודות למהפכת התקשורת

ולהתמשכות החשמלית של רגעים וגופים מלפני ימים רבים, אנו נוברים בשאלתו של ברותרס, "מה לעשות כדי לעשות אהבה"? שלוכדת "תמונה של הבעיות העכשוויות של תושבי כדור הארץ", לא רק בשנת 1969 אלא גם בשנת 2020, והספירה נמשכת. זהו זרז ביחס לגילוי כלשהו: גילוי השאלה הדחופה של האהבה.

3>

גם אני שאלתי את עצמי שאלה, במובן של ההתפתחות של שדה הידע שלי. הייתי רוצה להזמין א.נשי מקצוע משדה האמנות בכל רחבי העולם לשאול את עצמם:

מה אתם.ן עושים.ות למען האהבה? שילחו את תגובותיכם אל רון, com.gmail@art.michalbron.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.

23.

24.

25.

26.

27.

28.

29.

30.

31.

32.

33.

34.

35.

36.

37.

38.

39.

40.

41.

42.

43.

44.

45.

46.

47.

48.

49.

50.

51.

52.

53.

54.

55.

56.

57.

58.

59.

60.

61.

62.

63.

64.

65.

66.

67.

68.

69.

70.

71.

72.

73.

74.

75.

76.

77.

78.

79.

80.

81.

82.

83.

84.

85.

86.

87.

88.

89.

90.

91.

92.

93.

94.

96.

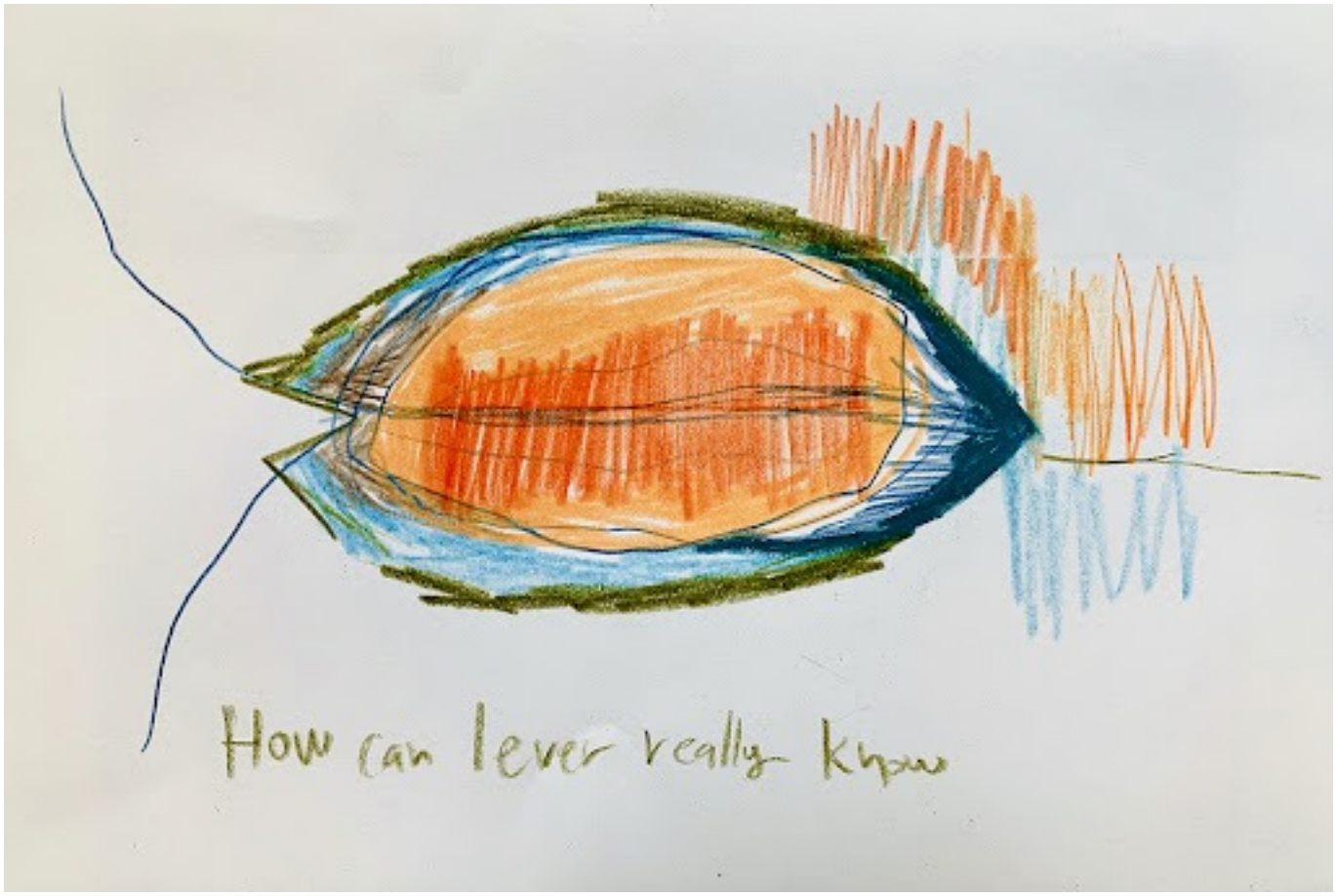
97.

98.

99.

100.

unnamed.jpg

[1]
נועה גינזבורג, איך אוכל אי פעם לדעת באמת, מסדרת המעטפות, צבעי עיפרון על מעטפה בגודל 10X15 ס"מ, 2020
לפרטים נוספים: https://www.instagram.com/explore/tags/theenvelopesseries/ [2]

- 1. מוקדש לא-ב של אהבה: אנג'ל, ברוקמולר, גרגור וגרטרוד, דניאל (כולכם), האנה, ואדים, ז'אק, חתולים, טניה, ילדים, כלבים, ליב, מיומי, נבו, סרג', עופרי, פישמן, ציפורים, קתרינה, רון, ?, ת.
- 2. ג'יימס לי ביירס, מכתב לאיזי פישמן, 1969, http://ensembles.org/items/letter-to-isi-fiszman-5978e63d-13a8-47e6-aa76-81efd6a1b56c?locale=en [3]
- 3. manuel Lorrain, "A television relic: on the digitalisation of 'James Lee Byars: The World Online" 5 (April-June 2012): 32-34. *ARGOSMAGAZINE* Question Center," [4].
- 4. "James Lee Byars – World Question Center," Michael Werner Gallery Vimeo Channel, https://vimeo.com/415343441?login=true [5]
- 5. ראו, למשל: Bruckmüller Hannah, "Poet the in Pop Trap .Broodthaers Marcel, Notes Archival .44.2 (August 2021): 291-306. *Oxford Art Journal* on an Artist's Narrative," https://doi.org/10.1093/oxartj/kcab012 [6]
- 6. זה זמן מתאים לעיון בספרה של אביטל רונן *The Telephone Book: Technology, Schizophrenia, Electric Speech*? האנה, עמי מסכימה את האם. (University of Nebraska, 1989)
- 7. The World Question Center," transcribed tape of presentation by James Lee Byars, Nova Scotia College of Art and Design, April 21, 1970, p. 3. Reproduced in Lotte Beckwé, ed. *James Lee Byars: The Perfect Kiss* (Antwerp: M HKA, 2019)
- 8. Ibid. p. 4.
- 9. Ibid., p. 9
- 10. Ibid., p. 9
- 11. Ibid. p. 7.
- 12. Ibid. p. 7.
- 13. Ibid., p. 5.

14. Ibid., p. 11.
15. Ibid., p. 13.
16. Ibid. ראשון עמוד ,ממוספר לא
17. נשמע כמו: "AI-EM ,AI-EN-OU-EL-TI".
18. The World Question Center," transcribed tape of presentation by James Lee Byars, Nova Scotia College of Art and Design, p. 20.
19. See for example Paul B. Preciado, "Politically Assisted Procreation and State Heterosexualism," *South Atlantic Quarterly* 115.2 (2016): 405-410, 406. "All we could say from a biological perspective is that no 'human' body can reproduce itself outside collective social and political assemblages. Reproduction is an act of somatic communism. All human procreation is politically assisted [...]"
20. Donna J. Haraway, *When Species Meet* (Minneapolis: University of Minnesota Press, 2008)

Source URL: https://tohumagazine.com/he/article/%D7%9E%D7%94-%D7%9C%D7%A2%D7%A9%D7%95%D7%AA-%D7%9C%D7%9E%D7%A2%D7%9F-%D7%94%D7%90%D7%94%D7%91%D7%94

Links
[1] https://tohumagazine.com/sites/default/files/unnamed_17.jpg
[2] https://www.instagram.com/explore/tags/theenvelopesseries/
[3] http://ensembles.org/items/letter-to-isi-fiszman-5978e63d-13a8-47e6-aa76-81efd6a1b56c?locale=en
[4] https://scart.be/?q=en/content/television-relic-digitisation-james-lee-byars-world-question-centre
[5] https://vimeo.com/415343441?login=true
[6] https://doi.org/10.1093/oxartj/kcab012